חייבי עשה מצרי ואדומי. כתוב שלשה דורות דכתיב (דברים כג) דור שלישי יבא להם דור שני לא ולא הבא מכלל עשה עשה: **הניחא.** אי רבי ישבב האי כל שאין לו היתר ביאה דקאמר אליבא דר"ע לאו כללא כייל אלא לאפוקי מדרבי סימאי לחודיה אתא ואחייבי לאוין הוא דפליג לאוסופי חייבי לאוין ד)בכהונה אבל שום חייבי עשה לא הוסיף: **שפיר.** מצינו למימר איכא בינייהו דשמעון התימני ור"ש בן מנסיא חייבי עשה: **אלא.** אי לאו אדרבי סימאי קאי וטעמא דנפשיה קאמר בשם ר"ע שכל שאין לו היתר ביאה בשעה זו הולד ממזר מאי איכא למימר: **בעולה לכ"ג.** שאין בה לאו דאלמנות וגירושין אלא עשה דבתולה יקח (ויקרא כא) ולא בעולה. ול"ת יש כאן לאו דזונה לא משכחן תנא דאמר פנוי הבא על הפנויה עשה זונה אלא ר' אלעזר ה) (ו) ולית הלכתא כוותיה ואין זונה אלא הנבעלת לפסול לה. ובבעולה שלא כדרכה חייבי דאי כדרכה תו ליכא קנס: **ומאי שנא.** האי עשה משאר עשה דמודה ביה ר"ע: **דהוה ליה עשה שאינו שוה בכל.** שאינו נוהג אלא בכ"ג אבל עשה דמצרי ואדומי נוהג בכל הקהל: **הא נמי יש בה הויה.** המקדש אשה בימי נדותה מקודשת: **ולאפוקי מדר' נחוניא.** מתני' דמחייב תשלומין לבא על אחותו ואע"פ שמתחייב כרת בביאתו מפקא מדר' נחוניא: **אם יוה כהכפורים כשבת.** לפטור המדליק את הגדיש ביום הכפורים כאילו הדליקו בשבת: **מה שבת.** שהוא מיתת ב"ד: **פטור מן התשלומין.** כדתנן במתני' ז) גבי בא על בתו וילקי לה מולא יהיה אסון בידי אדם. ולא יהיה אסון דמשמעי במיתת ב"ד למימר דליכא מיתת ב"ד משלם דמי ולדות: **אסון בידי שמים.** קור וחום: **ליגיס פחים.** אם באים פורענויות על האדם גזירת המלך הוא: **חוץ מליגיס ופחים.** שפעמים שנאין בפשיעה: **בידי אדם גינהו.** שלא מגזירת מלך: דין

אי לאפוקי מדרבי סימאי קאתי. תימה תיפשוט דרבי ישבב טעמא דנפשיה קאמר אליבא דמ"ד בפ"ק דיבמות (דף י"ח. ושם) הבא על יבמתו ומזר ונא אחד מן האחים על ארמה בעשה דהא תנן בפרק ר"ג (יבמות דף כ.) ר"ג אומר דאין בעילה אחר בעילה ע"כ רבי ישבב טעמא דנפשיה קאמר והוי התם כר' ישבב דאין קידושין תופסין בחייבי עשה ולהכי אין אחר בעילה כלום כדאמר התם בגמרא ז) אמתני' דאין אחר תליה כלום אמר רב הונא אמר רב זו דברי ר"ע דאמר דאין קידושין תופסין בחייבי לאוין ומסתמא הכא אליבא דר"ע מספקא ליה אי טעמא דנפשיה קאמר אי לאו לכך נראה לר"ת דגרסי' בפ"ק דיבמות (דף י"ח.) חד אמר בעלה ובעלה זה מוכיח ר"ת דהיינו שמעתא דל"ג בעשה וכן פר"ת דהיינו לאו שאבל לאחת דאמר קרא אשר לא יבנה כיון שלא בנה שוב לא יבנה אחרת ה"ג כיון שבנה שוב יבנה אחרת:

איכא ביניייהו בעולה לכ"ג. פי' בקונט' בעולה שלא כדרכה וקשה דפלוגתא דר"מ ורבי אלעזר היא בפרק הבא על יבמתו (יבמות דף נט. ושם) אי כשירה לכ"ג וה"ל למימר ולר"מ דאמר כשירה לכ"ג מאי איכא למימר כדקאמר ולר"ע דאמר כו' ואור"י דמר"ע פריך שפיר כדי לאוקומי ר"ש בן מנסיא שהוא בתרא כר"ע שהיה רבו אבל בהא לא חייש אי פליג ר"מ אר"ש בן מנסיא ור"ח פי' דהכא לא מייירי בבעולה מאחר אלא בכ"ג שאנס בתולה גמורה ולא חשיבה לאויה לקיימה אע"ג דאמר בהבא על יבמתו ח) אונסת עצמו ומפותת עצמו לא יצא ואם נשא נשוי מ"מ כיון דלכתחלה לא יצא לא חשיבה לאויה לקיימה דהאי לא יצא הוי מן התורה אף ע"ג דאם נשא עד לא יצא ואם נשא נשוי אע"ג דהוי מן התורה אמר בוגרת ומוכת עץ לא יצא הוי מן התורה אף ע"ג דאם נשא נשוי ה"ל אמר בוגרת ומוכת עץ לא יצא הוי מן התורה כו' ישבב דאין קידושין תופסין בחייבי עשה ולהכי אין אחר בעילה כלום כדאמר התם בגמרא ז) אמתני' דאין אחר תליה כלום אמר רב הונא אמר רב זו דברי ר"ע דאמר דאין קידושין תופסין בחייבי לאוין ומסתמא הכא אליבא דר"ע מספקא ליה אי טעמא דנפשיה קאמר אי לאו לכך נראה לר"ת דגרסי' בפ"ק דיבמות (דף י"ח.) חד אמר בעלה ובעלה זה מוכיח ר"ת דהיינו שמעתא דל"ג בעשה וכן פר"ת דהיינו לאו שאבל לאחת דאמר קרא אשר לא יבנה כיון שלא בנה שוב לא יבנה אחרת ה"ג כיון שבנה שוב יבנה אחרת:

איכא ביניייהו בעולה לכ"ג. פי' בקונט' בעולה שלא כדרכה וקשה דפלוגתא דר"מ ורבי אלעזר היא בפרק הבא על יבמתו (יבמות דף נט. ושם) אי כשירה לכ"ג וה"ל למימר ולר"מ דאמר כשירה לכ"ג מאי איכא למימר כדקאמר ולר"ע דאמר כו' ואור"י דמר"ע פריך שפיר כדי לאוקומי ר"ש בן מנסיא שהוא בתרא כר"ע שהיה רבו אבל בהא לא חייש אי פליג ר"מ אר"ש בן מנסיא ור"ח פי' דהכא לא מייירי בבעולה מאחר אלא בכ"ג שאנס בתולה גמורה ולא חשיבה לאויה לקיימה אע"ג דאמר בהבא על יבמתו ח) אונסת עצמו ומפותת עצמו לא יצא ואם נשא נשוי מ"מ כיון דלכתחלה לא יצא לא חשיבה לאויה לקיימה דהאי לא יצא הוי מן התורה אף ע"ג דאם נשא עד לא יצא ואם נשא נשוי אע"ג דהוי מן התורה אמר בוגרת ומוכת עץ לא יצא הוי מן התורה כו' ישבב דאין קידושין תופסין בחייבי עשה ולהכי אין אחר בעילה כלום כדאמר התם בגמרא ז) אמתני' דאין אחר תליה כלום אמר רב הונא אמר רב זו דברי ר"ע דאמר דאין קידושין תופסין בחייבי לאוין ומסתמא הכא אליבא דר"ע מספקא ליה אי טעמא דנפשיה קאמר אי לאו לכך נראה לר"ת דגרסי' בפ"ק דיבמות (דף י"ח.) חד אמר בעלה ובעלה זה מוכיח ר"ת דהיינו שמעתא דל"ג בעשה וכן פר"ת דהיינו לאו שאבל לאחת דאמר קרא אשר לא יבנה כיון שלא בנה שוב לא יבנה אחרת ה"ג כיון שבנה שוב יבנה אחרת:

איכא ביניייהו בעולה לכ"ג. פי' בקונט' בעולה שלא כדרכה וקשה דפלוגתא דר"מ ורבי אלעזר היא בפרק הבא על יבמתו (יבמות דף נט. ושם) אי כשירה לכ"ג וה"ל למימר ולר"מ דאמר כשירה לכ"ג מאי איכא למימר כדקאמר ולר"ע דאמר כו' ואור"י דמר"ע פריך שפיר כדי לאוקומי ר"ש בן מנסיא שהוא בתרא כר"ע שהיה רבו אבל בהא לא חייש אי פליג ר"מ אר"ש בן מנסיא ור"ח פי' דהכא לא מייירי בבעולה מאחר אלא בכ"ג שאנס בתולה גמורה ול

עין משפט נר מצוה

ח א מיי׳ פ״ו מהלכות תרומות הל׳ ו׳ סמג לאוין רכו:
ט ב מיי׳ פ״ב מהלכות נזירה הלכה ד׳ סמג עשין עח טוש״ע מ״מ סימן שנ:

מוסף רש״י

דין ארבע מיתות. דין שמים שהוא דוגמתו (סוטה ח:) פורעות בידי שמים הדומה למיתה שהוא מתחייב בה (סנהדרין לז:). או נופל מן הגג. דומיא דסקילה דתנן בית הסקילה היה גבוה שתי קומות אחד מן העדים בא ודחפו כו׳ (סוטה ח: וכעי״ז סנהדרין לז:). או חיה דרסתו. תרי דורסו בגפרניו ומפילו לארץ וגם זה דומה לנסקל (סוטה ח:). או נחש מכישו. דקלי ליה זיהרא, אדם של נחש שוכפו (סנהדרין לז:). או נמסר למלכות. ומיתת מלכות מתחיין את לאשו כספיר, דלאמרינן בסנהדרין (סוטה ח:). או לסטים באין עליו. שדרכן להרגו בסייף (סנהדרין לז:). או מת בסורנכי. בומגל״ע, והוא מולי בגרונו (סוטה ח:).

דין ד׳ מיתות לא בטלו. וא״ת והא אמר בהשוכר את הפועלים (ב״מ פג:) בההוא דזקפוהו אע״פ שהיה חייב סקילה שבעלו בנו ובנו נערה המאורסה וי״ל בשבעל בנו תחלה ואח״כ הוא דהוי בעולה והרי הוא בחנק אבל קשה דחזינן כמה עבריינים ועובדי עבודת כוכבים שמתים על מעותם ויש לומר דע״י תשובה הקב״ה מיקל ולפעמים מוחל לגמרי או זכות תולה לו ואינו נפרע ממנו בחייו ובפ׳ אחד דיני ממונות (סנהדרין דף לז: ושם) דפריך והא בר נחש הוא לפי שהחמיר עליו יותר: **זר שאכל תרומה לאביי פטור.**

ואוכל תרומה בשוגג והזיד במעילה לרבי דאמר במיתה (פסחים דף לג.) דחייב גזירת הכתוב הוא וא״ת לאביי דפטור חייבי מיתות בידי שמים מי ר׳ נחוניא בן הקנה ס״ל כרבי דאמר הזיד במעילה במיתה אמאי תניא בפרק כל שעה (פסחים דף נט. ושם) האוכל חמץ של הקדש במועד יש אומרים לא מעל ואמרינן מאן י״א רבי נחוניא בן הקנה והא כיון דגלי רחמנא גבי הקדש דלא שייך קיים ליה (ו) דאם לא כן אין לך אדם שמועל בהקדש א״כ בפסח נמי דאיכא כרת ליחייב ולא הוה לן למימר דקיים ליה בדרבה מייה אבל התם דהוי בפסח דאיכא כרת לא גלי קרא א״כ הא דתנן התם (שם דף לא:) האוכל תרומת חמץ בפסח בשוגג משלם קרן וחומש במזיד פטור מן התשלומין ומפרש בגמ׳ במזיד פטור דקיים ליה בדרבה מייה כרבי נחוניא והשתא בשוגג נמי ליפטר משום כרת דפסח דאפי׳ בשוגג אמרי׳ דקיים ליה בדרבה מייה דאמרינן לקמן בפילקין (דף לה.) אלא ע״כ משום דגלי רחמנא במיתה דתרומה בשוגג דלא אמרינן קיים ליה בדרבה מייה וה״ה כי איכא כרת ולא אמרינן דוקא במיתה דגלי גלי אבל כי איכא כרת לא וי״ל דשאני שוגג דתרומה משום דתשלומין דידיה כפרה ולא ממונא דאמרינן במסכת תרומות (פ״ו מ״ח) דאם רצה כהן למחול אינו יכול למחול משום דלא הוי ממון אלא כפרה ואפילו אוכל תרומת עצמו דלא גזל מידי משלם כפרה לעצמו וחומש לכהן ולכך לא שייך קיים ליה בדרבה מייה לפוטרו מכפרה אבל קרן וחומש של הקדש אינו משום כפרה אלא משלם ממון שגזל הקדש ותדע דתרומה חייב משום דכפרה הוא ולא משום כיון דגלי גלי והא לרבא דלא פטר במיתה מטעם דקיים ליה בדרבה מייה מאי טעמא לא מיפטר אוכל תרומת חמץ בפסח אלא ודאי משום כפרה הוא (ו) וא״ת והא דתנן בפרק טושלין (יבמות דף נט:) כהנת שנתעבר ולדה בולד שפחתה ושחררו זה את זה וכן שפך בן תשעה לראשון או בן ז׳ לאחרון דאמרינן אם אכלו בתרומה אין משלמין קרן וחומש ואמאי כיון דכפרה הוא ליחייבו מספק וי״ל דודאי צריכין להפרים אבל אין נותנין לכהן ולפי זה צריך לומר שהכפרה תלויה בהפרשה והא דאין הכהן יכול למחול היינו לענין שלא יהיה צריך להפרים אבל לאחר שהפרים יכול למחול לו שיהא שלו: **ולאביי פטור והאמר רב חסדא כו׳.** הכי נמי הוה מצי לאקשויי אמתניתין דכל שעה (פסחים דף לא:) דקתני פטור מן התשלומין לפי מה דמוקמינן לה כרבי נחוניא בן הקנה: **אי** דמצי לאהדורה ניהדרה. וכי לא מיהדר חייב דמיתה לא פטרה ליה דלא אתיא עד דבלע לגמרי: **ואי** דלא מצי לאהדורה אמאי חייב. פירש בקונטרס אמאי חייב מיתה וקשה לר״י דלוקי כגון שמרלונו מניח לו לתחוב דהשתא ודאי חייב מיתה אע״ג דלא מצי לאהדורה וממון נמי לא מיחייב כיון דלא מצי לאהדורה אלא על הנאת גרונו ומעיו והיא שעתא קיים ליה בדרבה מייה ונראה לר״י דה״פ אמאי חייב ממון והרי הוא לא גזלו ואהנאתו לא מיחייב דאע״ג דאמרי׳ (ב״ק דף קיא:) גזל ולא נתייאשו הבעלים וכא אחר ואכלו דלא מזה גובה כו׳ היינו דוקא לפי שהדבר הגזול יצוי בעולם בשעה זה שני גזלו אבל הכא דבשעה זה נהנה ממנו כבר הוא אבוד מן העולם שהוא במקום דלא אפשר לאהדוריה אין לו על השני כלום ד) ורינב״ל מפרש כשיטת רש״י ופשיטא ליה להש״ס דחייבי כשתחזר לו בע״כ דכשתחזר לו בכוס ואת״ל כשמשיב בפיו ולא אהדרה קנאה מיד להתחייב באונסין ואין באין כאחד דמסתמא מניחה בפיו ואח״כ תוחזר לו בכוס ואת״ל שהוא ברשם הכוס מתחלתו ועד גמר בית הבליעה מ״מ קונה אותו בפיו להתחייב באונסים אע״ג דיכול לנתקו ולהביאו אצלו ד) דדוקא לענין הגזל אמרי׳ דיכול לנתקו דלא הוי גזל משום דבעינן כריתות והא אגידא ביה אבל לענין זכיה אשכחן בפ״ק דב״מ (דף ט. ושם) טלית תליה על גבי קרקע ואתיה על גבי העמוד והגביה תליה שעל גבי קרקע דלא קני מטעם שיכול לנתקה ולהביאה אצלו וכיון שאינו זוכה מטעם זה ה״ה דאינו מגרע זכיית האחר שהוא מונח בתוך ידו או בתוך פיו מטעם זה ועוד דלכל הפחות קונה מתנה כמו שיש שהגביהו מציאה ולכך פשיטא ליה להש״ס דבאונס מיירי וה״פ אנוס הוא ופטור ממיתה ומתנן דאתן סהדי דלא מיתא ליה באמילת איסור: **לא** צריכא דמצי לאהדורה על ידי הדחק. והשתא ליכא למימר דניהדרה דאין מרויחין בעלים בכך דכבר נתאסו הלכך ליכא חיוב ממון אלא ע״י הנאת מעיו ואז באין כאחד ואע״ג שחבירו גזלה הואיל ויכול להחזירה הויא כמו שהיא בעין והרי הוא בולעה ונהנה בה ואם תאמר והא אמרינן בפרק בהמה המקשה (חולין דף עא.) גבי טומאה בלועה [דלא מטמאה לא משום דלא חזיא דנהי דבפניו לא חזיא] שלא בפניו מיחזא חזיא א״כ אי הוה מהדר לה הויא חזיא וי״ל כגון דמעיקרא לא הוי בה כי אם שוה פרוטה או מעט יותר ועתה שנתקלקלה קלת אינה שוה פרוטה ואפילו אי זה נהנה וזה לא חסר פטור ד) מ״מ כיון דשוין כל שהוא אז מיחייב בכל כדאמרינן התם (ב״ק דף כ:) משום דא״ל את גרמת לי היקפא יתירתא מיחייב בכל הנאה או משום שחרוריתא דאשיתא מיחייב לבולי עלמא בכל ורינב״ל פי׳ דמיירי אפי׳ באוכלין דלא מאיסי וכיון דתחב לו בבית הבליעה ובלע ונהנה מיד חשוב באין כאחת אע״פ שאין כאחד ממש כדאשכחן בסוף פרק ד׳ אחין (יבמות דף לג. ושם) דמפרש בעל מום ששמש בטומאה דאחו בהדי הדדי כגון שחתך אצבעו בסכין טמאה אע״פ שאי אפשר שלא יגע בסכין קודם שיתחוך ד): **רב** אשי אמר בזר שאכל תרומה משלו וקרע שיראים בו׳. פ״ה דסבירא ליה לרב אשי דמיתה לזה ותשלומין לזה פטור ופליג אדרבא דאמר בפרק קמא דסנהדרין (דף י. ושם) פלוני בא על בת פלוני והוזמו נהרגין ומשלמין ממון לזה ונפשות לזה ד) פי׳ ממון לבת שרצו להפסיד לה כתובתה ונפשות לזה שאומר שבא עליה ואין נראה ד) דאי חשיב אכילת תרומה וקריעת שיראין ממון לזה ונפשות לזה א״כ מקשי ליה לרבא הא דתנן בהמניח את הכד (ב״ק דף לד: ושם)

והוא

דין ד׳ מיתות לא בטלו מי שנתחייב סקילה או נופל מן הגג. או חיה דורסתו ומי שנתחייב שריפה או נופל בדליקה או נחש מכישו ומי שנתחייב הריגה או נמסר למלכות או ליסטים באין עליו ומי שנתחייב חנק או טובע בנהר או מת בסורנכי אלא איפוך אריא וגנבי בידי שמים ציינים ופחים בידי אדם רבא אמר טעמא דרבי נחוניא בן הקנה מהכא [1]ואם העלם יעלימו עם הארץ את עיניהם מן האיש ההוא בתתו מזרעו למולך ושמתי אני את פני באיש ההוא ובמשפחתו והכרתי אותו אמרה תורה כרת שלי במיתה שלכם מה מיתה שלכם פטור מן התשלומין אף כרת שלי פטור מן התשלומין מאי איכא בין רבא לאביי איכא בינייהו זר שאכל תרומה לאביי [א]פטור ולרבא חייב ולאביי פטור והאמר רב חסדא מודה ר׳ נחוניא בן הקנה [2]בגונב חלבו של חבירו ואכלו שהוא חייב שכבר נתחייב בגניבה קודם שבא לידי איסור חלב אלמא דמעידנא דאגביה קנייה מתחייב בנפשו [ב]לא הוה עד דאכיל ליה הכא נמי בעידנא דאגביה קנייה מתחייב בנפשו לא הוי עד דאכיל ליה הכא במאי עסקינן כגון שתחב לו חבירו לתוך פיו סוף סוף כיון דלעסיה קנייה מתחייב בנפשו לא הוי עד דבלעה כגון [3]שתחב לו לתוך בית הבליעה היכי דמי אי דמצי לאהדורה ניהדר אי לא מצי לאהדורה אמאי חייב לא צריכא דמצי לאהדורה ע״י הדחק רב פפא אמר כגון שתחב לו חבירו משקין של תרומה לתוך פיו רב אשי אמר בזר שאכל תרומה משלו

וקרע

מסורת הש״ס

ב) [וא״ת כיון דלעגם ליה נתקלקל והילך חייב הו עלה כדאמר ר״ק דכריתות (דף ז.) כהן שפך שמן של תרומה בן כתו ישראל מתעגל בו ואינו מוזם וי״ל דהתם ולאי נתקלקל אבבר נגמרה כל הנאתו אבל הכא לא נגמרה כל הנאתו בלעיקה לחודיה. ת״ל], ג) [עי׳ תוס׳ בבא קמא כ: ד״ה הא], ד) [ועוד יש להוסיף דבפרה הוי מדפטרי׳ לאביי מזיד בתרומה ופע״ג דגלי רחמנא גבי שוגג דלא אמרי׳ קיים ליה בדרבה מייה במיתה דתרומה אלא ודאי משום כפרה הוא ויש לדחות דשאני שוגג דתרומה לפי שמגיעו שהוא חמור שמשלם חומש. ת״ל], ד) [פי׳ ריב״ם לא תיישב בפתוך דקאמר אי בעי בתין ואכיל. ת״ל], ה) [וד״ל פירש כיון שהוא בתקום דלא אמי לאהדורי אלא ע״י הדחק בכבר נהנה ברוחו ובאין כאחד וא״ת ואילך יתחייב ממון כיון שתחב לו בשוגם וי״ל כיון דמצי לאהדורה ע״י הדחק ולא הדרה ניחא ליה בהנאה זו. ת״ל], ו) [פי׳ ממון לאב שרצו להפסידו כתובה כנ״ל. מהרש״ל], ז) [ועוד דאמרי מאי איכא בין רבא לאביי דאפי׳ אי הוי בכבר רבא דאיכא מאכל אכיל הכא ניחא ליה בהנאה זו. ת״ל], ח) [פי׳ ממון לבת שרצו להפסידו כתובה כנ״ל. מהרש״ל], ט) [ועוד דאמרי מאי איכא בין רבא לאביי דאפי׳ אי הוי בכבר רבא דאיכא מאכל אכיל הכא ניחא ליה בהנאה זו. ת״ל], י) [פי׳ ממון לבת שרצו להפסידו כתובה כנ״ל. מהרש״ל].

תורה אור השלם

1. וְאִם הֶעְלֵם יַעְלִימוּ עַם הָאָרֶץ אֶת עֵינֵיהֶם מִן הָאִישׁ הַהוּא בְּתִתּוֹ מִזַּרְעוֹ לַמֹּלֶךְ לְבִלְתִּי הָמִית אֹתוֹ: וְשַׂמְתִּי אֲנִי אֶת פָּנַי בָּאִישׁ הַהוּא וּבְמִשְׁפַּחְתּוֹ וְהִכְרַתִּי אֹתוֹ וְאֵת כָּל הַזֹּנִים אַחֲרָיו לִזְנוֹת אַחֲרֵי הַמֹּלֶךְ מִקֶּרֶב עַמָּם: ויקרא כ ד-ה

גליון הש״ם

תוס׳ ד״ה ואי וכו׳ דדוקא לענין הגבו. תמוה לי הא לתליא איתא כן בב״מ ז ע״א ולגע״ג: ד״ה לא צריכא וכו׳ מ״ש כיון דשוין כל שהוא. עי׳ בב״ק דף כ ע״ב תוד״ה הא איתהיא:

הגהות הב״ח

(א) תוס׳ ד״ה זר וכו׳ קיים ליה בדרבה מייניה דאסי:

לעזי רש״י

[בר״ן] מלנ״ט. דלקת שקדים מוגלתית.

וקרע שיראים. דשעה שבולעה ואע"ג דמיתה לאו משום ממונא דניזק אמיא ליה מיפטר וסכירא ליה לרב אשי מיתה לזה ותשלומין לזה פטור: **שעקירה צורך הנחה היא.** הלכך אע"ג דחייב ממון מקמי הנחה אמיא ליה פטור הואיל ובין עקירה והנחה אמיא ליה מיתה ותשלומין באין כאחד שעקירה צורך הנחה היא ומהיכא שעתא אתחלה לה מלאכה: **דאי בעי נחין.** למטה מג' טפחים ואכיל ובציר מג' לאו הגבהה היא: **לא מצי לאהדורה.** משזרק את המן הלכך משעת עקירה סופו לקרוע לו שיראים: **הכא מצי מהדר ליה.** הלכך לא אמרי' משעת הגבהה אתחלה לה אכילה: **המעביר סכין.** בידו בהליכה: **הנוגב כיס בשבת.** הגביהו ברשות הבעלים והוליאו לרה"ר: **חייב.** בתשלומין אף על פי שהרג: **שכבר נתחייב בגניבה.** לשלם דהגבהה קונה בכל מקום וקמה לה ברשותיה אף להתחייב בתומים: **היה מגרר ויוצא.** שלא הגביהו ברשות הבעלים ולא קנאו אלא בהוצאה מרשות הבעלים פטור שאיסור שבת כו': **ואמאי.** כי הגביהו ברשות הבעלים וקנאו אמאי חייב נימא משעת הגבהה אתחלה לה הוצאה: **וכה"ג מי חייב.** משום שבת: **לך.** להוליאו: **לא תימא בהגביהו ע"מ להניחו אלא הגביהו ע"מ להוליאו.** ודקשיא לך נימא הגבהה לזרך הוצאה היא: **הכא במאי עסקינן כשעמד.** ועמידתו היא הגבה לעקירה דאשונה ואין חיוב שבת בא לו ע"י עקירת חפץ הראשונה אלא ע"י עקירת גופו שעוקר עצמו אחר העמידה על מנת להוליא ועקירת גופו כעקירת חפץ: **אורחיה הוא.** ואין עמידתו הגבה לבטל עקירה ראשונה ממלאכת שבת:

פטור

חפצים מזוית לזוית ונמלך עליהם והוציאן פטור שלא היתה עקירה משעה ראשונה לכך לא תימא ע"מ להצניעו אלא אימא ע"מ להוציאו הכא במאי עסקינן כשעמד עמד למאי אי לכתף אורחיה הוא אלא בעומד לפוש אבל לכתף מאי

פטור

אבל לכתף מאי פטור בו'. אפילו הוי לכתף חייב הוי מלי למיפרך דליפלוג בדידיה בין עמד ללא עמד כלל:

מהלך

מסורת הש"ס

ל) ב"ק קיז., ב) [מנחות ע.], ג) ב"ש פו. סנהדרין עב. שבת לא: תוספתא דב"ק פ"ט, ד) שבת ה: עירובין כ: ע"ש, ה) [וכן רומה לומר הספר המם מתחיל האיסור משעת עקירה הכא אין האיסור מתחיל אלא משעת אכילה דאי בעי נחין ואכיל ליה בלא הגבהה אבל בלא הגבהה היה אפשר בלא הגבהה היה מתחיל נמי האיסור משעת הגבהה. מ"ר], ו) [וע"ע תוס' עירובין עט: ד"ה ברוך ותוס' קדושין כו. ד"ה אי נמי ותוס' ב"ק כט: ד"ה אלא],

גליון הש"ם

גמ' הנוגב כיס בשבת. עיין ירושלמי ב"ק פ"ג הלכה ד:

הגהות מהר"ב רנשבורג

א) תוס' ד"ה הכא וכו' לא פריך מידי. עי' פ"י בשם הרא"ש דלהכי ליתנא נמי פריך ולדבריו צ"ל דרב ביבי בר אביי המותיב ליה איכא דעייליה דעביד הש"ס לעיל בסמוך. ועי' הרא"ש ושיטה מקובצת בשם הרמב"ן והרא"ה יקרוביים דבריהם לדברי חה בכור ודו"ק:

מוסף רש"י

הזורק חץ. בשבת (ב"ק קיז.). שעקירה צורך הנחה היא. דכיון דבין עקירה להנחה קרע, נמצא מעשה שבת ומעשה עקירה (צ"ל קרעיה. ב"מ) כאחד ולא אמרינן משעת עקירה (צ"ל קרעיה. ב"מ) חייב ממון ומתחייב בנפשו לא הוי עד שעת הנחת חץ (ב"ק קיז.). הגונב כיס בשבת. שהגביהו וקנאו בהגבהה (סנהדרין עב.). חייב. להחזיר ואע"פ שהוליאו אחר כך לרה"ר ונתחייב בהוצאתו מיתה (שם) חייב בתשלומין ואפ"פ שנתן בנפשו (שבת צא:) דליכא למימר קם ליה בדרבה מיניה, דליכא הכא שתי רשעיות ביחד (רשב"ם ב"ב פו.). שכבר נתחייב בגניבה. בשעה שהגביה הכיס בבית הבעלים (שבת צא:) ובשביל חיוב מיתה הבא עליו לאחר מכן אינו נפטר מן התשלומין (סנהדרין עב.). היה מגרר ויוצא. שלא קנאה בהגבהה אלא בהוצאה מבית הבעלים (שבת צא:) ולא קנאו בתוך הבית, אבל כשיוצא לרה"ר קנאו בשביל רשות שהוליאו מרשות הבעלים ואינה יכולה למטה משלשה וקבלה בידו, דידו משובה לו כארבעה על ארבעה והכי הוא לו כחצרו, ואע"פ שאין כאן הגבהה והכי מוקים לה בכתובות (סנהדרין עב.). שלא הייתה עקירה משעה ראשונה לכך. ובשבת מלאכת מחשבת אסרה תורה שמכוין לכך אלא שהגג בשבת בסבור שהיום חול או מלאכה זו מותרת, אבל כי לא מכוין פטור מחטאת (ערובין כ:).

עין משפט נר מצוה

י א מיי' פ"ג מהל' גניבה הלכה ב:

יא ב ג מיי' שם טוש"ע מ"מ סימן שנא:

יב ד ה מיי' פי"ג מהל' שבת הלכה יב:

תוספות רי"ד

א"ר אבין הזורק חץ מתחילת ד' לסוף ד' וקרע שיראין בהליכתו פטור שעקירה צורך הנחה היא. פי' ומההיא שעתא אתחלה לה מלאכה והלכך אע"ג דחיוב ממון מקמי הנחה אתיא ליה פטור הואיל ל) וכן עקיר להנחה אתיא לה מיתה ותשלומין באין כאחד ולא תימא תשלומין קדמי למיתה: תניא הגונב כיס בשבת חייב. פי' חייב בתשלומין אע"פ שנהרג שכבר נתחייב בגניבה קודם שיבוא לידי איסור שבת פי' דמשעה דאגבהה קניא שהגבהה קונה בכ"מ אפילו בדה"ר. ופי' אף להתחייב באונסים מתחייב בנפשו לא הוי עד דמפיק ליה היה מגרר ויוצא פירוש שלא הגביהו ברשות הבעלים ולא קנאה אלא בהוצאה מרשות בעלים פטור. שהדי איסור שבת ואיסור גניבה באין כא'. בפ' בן סורר ומורה מוקי לה כגון דשדייה בנהרא שאין הכיס בעין שאם הוא בעין א"י לזכות בו אלא בעל הכיס בא ונוטלו.

ל) נראה דע"ל הואיל דהא דקא עקיר להנחה אתיא לה הוי לה מיתה ותשלומין וכו'.

והוא שהליק את הגדיש בשבת פטור מפני שנידון בנפשו והיינו מיתה לזה משום שבת ותשלומין לזה משום גדיש אלא על כרחך חשיב מיתה ותשלומין לאחד הואיל ולא מתחייב מיתה בשביל אחד אלא לשמים וה"נ אכילת תרומה וקריעת שיראין הוי מיתה ותשלומין לאחד ור"י ראה לישב פי' הקונט' דחשיב הכא מיתה לזה ותשלומין לזה לפי שהן ב' מעשים אכילת תרומה וקריעת שיראין וכן פלוני בא על בתו של פלוני הם ב' עדיות שהיו יכולין להעיד עליו אלא הכא ועל הכא אלא עליו פלוני בא על נערה המאורסה פלוני זינתה אבל מהליק גדיש הכל בא על מעשה אחד ולכך חשיב מיתה ותשלומין לאחד ואין נראה לרשב"ל דהא אמר רב יוסף בפ"ק דסנהדרין (דף ט: ושם) הניח הבעל עדים שזינתה והניח האב עדים והזימום לעידי הבעל עדים ואין משלמין ממון חזר והניח הבעל עדים והזימום לעידי האב עדי האב נהרגין ומשלמין ממון ממון לזה פירוש לבעל שרגו להפסידו כתובה ונפשות לעדים והתם על הזמה אחת בא להם הכל ונראה לר"ת דרבא דוקא גבי עדים זוממים אית ליה דממון לזה ונפשות לזה חייב משום דבעינן שתתקיים הזמה לפי כל אחד ואיהו ממון ונפשות בחד גברא פטור כיון דמתקיים בו קצת הזמה אבל בעלמא מודה רבא דממון לזה ונפשות לזה פטור דהא גדי סמוך לו ועבד כפות לו דתנן פטור ומוקמינן בפרק כילד הרגל (ב"ק דף כב: ושם) בגדי דחד ועבדא דחד ועוד דרבא גופיה אית ליה בפרק בן סורר ומורה (סנהדרין דף עד.) דרודף ששבר כלים בין של נרדף בין של כל אדם פטור אע"ג דהוי מיתה לנרדף ותשלומין לבעל הכלים ואיהו התם גבי רודף רבה גרם כדמוכח בהגוזל בתרא (ב"ק דף קיז:) ובפ"ק דסנהדרין (דף י.) הוי רבא ועוד אומר ר"ת דע"כ לב"ע מיתה לזה ותשלומין לזה פטור דהא קיס ליה בדרבה מיניה דפטור נפקא לן מלא יהיה אסון וגו' והתם הוי מיתה לאשה ותשלומין לבעל הבלים ואיהו התם גבי רודף ומיהו הכא דמשום דמדבר משום דהוי מיתה לזה שראה להורגו ותשלומין לבעל ואפי' הכי כיסים אסון פטור והיינו משום דחשיב מיתה ותשלומין לאחד לפי שהן בגוף האשה כדפרישית וריב"א אומר דבכל מקום מיתה לזה ותשלומין לזה חייב ועבד כפות לו ורודף שאני דיתן להגיל לכל אדם וחייב מיתה לכל העולם [אף לבעל העבד ולבעל הכלים] ולהכי חשיב מיתה ותשלומין לאחד ואע"ג דמעיקרא בפרק בן סורר (נ"ז שם) חשיב רודף מיתה לזה ותשלומין לזה לפי המסקנא דקאמר אלא לא שנא חזר בו מאותה סברא וה"פ אלא לא שנא משום דהוי מיתה ותשלומין לאחד [והכא חשיב מיתה ותשלומין לאחד כמו במהליק גדיש]: **שעקירה** צורך הנחה היא. קשה דאמרינן במרובה (ב"ק דף ע:) גבי גנב ומכר בשבת דפטור כגון דאמר ליה זרוק גניבותיך לאנרי ומיקני לי חלירי גניבותיך ופריך מכי מטי לאויר חלירו קנה ומתחייב בנפשו משום שבת אלא הוי עד שתגוח ומאי פריך והא עקירה לזרך הנחה היא כדאמר הכא ולפר"ת אתי שפיר דפירש דאי אפשר לגיסון בלא הגבהה ואפ"ה קאמר רב מנסך ממש בהגיזקין (גיטין דף נב: ושם) ולא קא מפטר משום דקיס ליה בדרבה מיניה כדרבי ירמיה דמשעת הגבהה קונה ומתחייב בנפשו לא הוי עד שעת גיסון והשתא רבי ירמיה לית ליה דהגבהה לזרך גיסון היא וה"ה דלית ליה דעקירה לזרך הנחה היא ולא הוה מפליג בין מלי לאהדורי ללא מלי לאהדורי תדע לגיסנא דאי אפשר להנחה בלא עקירה אמאי נקט רבי אבין זרק חץ לינקוט מעביר אלא ודאי כי הדדי מינהו ומאן דפליג אמעביר פליג נמי אזורק ואליבא דרבי ירמיה פריך במרובה (ב"ק דף ע: ושם) אבל אם אי אפשר לגיסון בלא הגבהה לא פליג רבי ירמיה אדרבי אבין ובהגוזל בתרא (שם דף קיז.) משמע קצת דרבי ירמיה פליג אדרבי אבין גבי חזרו לומר אף המנסך דקאמר התם מעיקרא סבור כדרבי אבין ולבסוף סבור כדרבי ירמיה [ומיהו יש לדחות דמעיקרא סבור דדמיא לדרבי אבין ולבסוף סבור דדמיא לדר' ירמיה]: **דאי** בעי נחין **ואכיל.** פי' בקונט' למטה מג' דלא הוי הגבהה וקשה לר"י דמה שייך הגבהה בדבר שהוא תופס בידו או בפיו דונתן בידה אמר רחמנא ואמרינן בגיטין (דף עח.) זרק לתוך קלתה מגורשת קשורה אע"פ שאינה תלויה אע"ג דמיירי ברשות הבעל ואפי' מאן דבעי התם תלויה אינו מצריך שתהא גבוה ג' אלא נראה לר"י ד) דה"פ דאי בעי נחין ואכיל אם הוא ברשה קנה יכול הוא לשתות ולתומבה עד בית בליעתו אע"ג דבהך אכילה אינו עושה כן והוא הגבהה זו לזורך אכילה מ"מ הואיל ויכול להתחייב בלא הגבהה לאו זורך אכילה היא וה"ה דה"מ למימר דאפשר לאכילה בלא הגבהה כגון אם תמצה לו חבירו: **הכא** נמי נימא הגבהה צורך הוצאה היא. לגיסנא דאי בעי לאהדורי לא מצי מיהדר א) לא פריך מידי אבל לגיסנא דאי אפשר להנחה בלא עקירה פריך דהכא נמי אי אפשר להנחה בלא הגבהה אע"ג דאפשר בגרירה כך לי עקירה זו כמו עקירה אחרת דמ"מ האיסור מתחיל משעת הגבהה דאם היה אחר עושה עקירה לא היה מתחייב בהנחה נמצא עקירה גורמת החיוב ועד שעת הנחה מושך החיוב: **נימא** הגבהה צורך הוצאה היא. תימה לפר"ת דהגבהה קונה פחות משלשה טפחים ו) מאי פריך והא כיון דקנאה קודם התחלת העקירה דעקירה לא הוא עד שיגביה שלשה דלמטה משלשה הוי כלבוד כדאמרינן בהמוליא (שבת דף פ. ושם) העביר חלי גרוגרת דרך עליה חייב ואם כן דין הוא שיתחייב כמו לבן עוזאי דאמר מהלך כעומד דמי דחייב לפי שקנאה קודם שהתחיל העקירה ואומר רשב"ל דמשמע ליה בכל ענין גונב כיס אפילו מונח על גבי מקל שהוא גבוה שלשה טפחים שבא הקנין והעקירה בבת אחת: **שהגביהו** על מנת להצניעו ונמלך להוציאו. ואם תאמר וכיון דסלקא דעתיה השתא דמיחייב אהך הולאה אם כן הדרא קושיא לדוכתין לזורך הולאה היא ויש לומר דסלקא דעתין הא דנמלך והוליאו הוי עקירה שניה:

מהלך